

Projektnamn: Green -Gröna energiinvesteringar för hållbar näringslivs- och samhällsutveckling

Programområde: Övre Norrland

Ärende ID: 20200576

Sammanfattande beskrivning

Projektets övergripande mål:

Etablering av Norrbotten som en attraktiv och koldioxidsnål region med trygga, säkra och hållbara energi- och klimatlösningar samt kompetent arbetskraft inom området.

Projektmålet:

Fler lokala/regionala företag (främst små och medelstora), entreprenörer och organisationer arbetar aktivt med användning och utveckling av förnybar energi och energieffektivisering i regionen.

Delmål:

1. Utifrån ett stort urval ha utrett och prioriterat de utvecklingsobjekt avseende energieffektivisering och förnybar energi som är tekniskt, affärsmässigt och lokaliseringsmässigt mest intressanta och genomförbara i regionen, i samverkan med SME, entreprenörer och organisationer.
2. Anpassade modeller för affärer och utveckling som tar hänsyn till och lyfter fram värdet av lokalt/regionalt engagemang och jämställdhet.
3. Ökad kunskap genom erfarenhetsutbyte inom regionen och med andra regioner i Sverige och Europa med fokus på regionala/lokala investeringar i energieffektivisering och förnybar energi.
4. Ökat engagemang från det lokala/regionala näringslivet i utvecklingen av hållbara energilösningar.
5. Handlingsplaner för ökad användning av förnybar energi och energieffektivisering som tagits fram av lokala/regionala arbetsgrupper i samråd med expertrådet.
6. Utifrån ett helhetsperspektiv bidra till ökad kunskap och kompetens i regionen, och internationellt, om de affärs- och utvecklingsmöjligheter som finns inom området regionala/lokala investeringar i energieffektivisering och förnybar energi.

Bakgrund och omvärld

Bakgrund

Enligt FNs klimatpanel IPCC krävs det en utsläppsreduktion på mellan 40 till 70 procent till 2050 för att begränsa den globala temperaturhöjningen med två grader. Ett viktigt led i det arbetet är att minska utsläppen från fossila bränslen. Ett av fokusområdena för att uppnå generationsmålet som är Sveriges inriktningsmål för miljöpolitiken är att andelen förnybar energi ökar och energianvändningen är effektiv med minimal klimatpåverkan. Mycket av dagens infrastruktur är nedgången och måste förnyas. Enligt IPCC är det mycket viktigt att de investeringar som görs de närmsta 15 åren blir klimatsmarta. Om vi fortsätter att satsa som idag har vi låst fast oss i klimatdålig infrastruktur 40 år framåt i tiden. Och det blir dyrare ju längre vi väntar.

Norrbotten och Västerbotten är två rika län när det gäller tillgången av förnybar energi. Det har projektet NV Eko (Norrbottens och Västerbottens energi- och klimatoffensiv, 2012) visat. Studierna som Nenet genomförde tillsammans med LTU visade att de samlade, ännu outnyttjade, tillgångarna av i första hand förnybar energi men även en del spillvärme uppgick till drygt 57 TWh i 21 av länens 29 kommuner. Om potentialerna för naturvärme och naturkyla inkluderas uppgår potentialen till ca 100 TWh. Den samlade energianvändningen i de medverkande kommunerna var då cirka 42 TWh. Den outnyttjade potentialen för el från lokala förnybara energiresurser i samtliga 29 kommuner i Norr- och Västerbotten uppskattas till nära 70 TWh. Det är vad kärnkraften eller vattenkraften maximalt bidrar med i Sverige under ett år när alla kraftverk går för fullt. Den slutsats som kunde dras efter projektet NV Eko, var att det finns goda potentialer för att skapa affärer baserade på förnybar energi, men det behövs incitament i form av affärsrådgivning och ökad informationsspridning för att det ska bli verklighet.

Projektet syftar till att göra länet mer hållbart genom att engagera SMF, entreprenörer, organisationer m fl i investeringar i hållbara, moderna och diversifierade energianläggningar som också ger ekonomisk återföring regionalt. Det kommer att innebära nya arbetstillfällen, nya företag och energitjänster om de realiserar. För att projektet ska vara så inkluderande som möjligt kommer jämställdhet och mångfald att vara integrerade delar i hela processen.

De investeringar i hållbara energilösningar som skett regionalt och lokalt de senaste 10-20 åren har främst genomförts av investerare utifrån, vilka byggt upp kunskap och kapital genom tidigare investeringar i andra regioner och länder, t ex i Tyskland och Danmark. Projektet ska bidra till att flytta fram positionerna inom energi- och klimatområdet och etablera Norrbotten som en koldioxidnsål region med trygga, säkra och hållbara energi- och klimatlösningar. Det ska även stimulera utvecklingen av en diversifierad marknad för förnybar energi.

Med hållbara energilösningar avses i denna projektansökan energilösningar baserade på lokal, förnybar energi samt energieffektiv och resurssnål teknik. Genom att använda lokala, förnybara energiresurser kan lokalsamhället engageras ekonomiskt i hela kedjan från ax till limpa. Det öppnar möjligheter till ökad självförsörjning, stärkt kontroll över resursanvändningen, lokala arbetstillfällen och ett minskat beroende av svängningar på den globala energimarknaden.

Vad som är energieffektivt och resurssnålt avgörs från fall till fall. Varje lösning kommer att betraktas ur ett systemperspektiv där hänsyn tas till omgivande miljöer, förutsättningar och behov.

Projektet kommer särskilt att fokusera på höga systemverkningsgrader, optimal resursanvändning, ingen, eller låg klimatpåverkan

Projektets aktiviteter är kopplade till projektets mål och delmål, och väl avgränsade från såväl projektägarens som samverkansparternas ordinarie verksamheter genom separat budget och tidsredovisning. Innehållet har arbetats fram i en öppen process gentemot samverkansparter, medfinansiärer m fl.

Omvärld och samverkan

"We chose Boden and The Node Pole region because of the abundance of natural, clean and sustainable power and the advantageously low ambient temperatures year round, which dramatically lower our clients operational costs. The region also has research and competence in advanced IT."

Justin Fielder, CTO of Hydro66

Intresset för Norrbotten och de unika förhållanden och tillgångar som regionen kan erbjuda i form av tillgång till ren, säker energi i kombination med vårt klimat har väckt intresse från flera internationella företag. I det operativa programmet står också att regionen beräknas få nya möjligheter till hållbar tillväxt genom arbetet för att utveckla förnybara energikällor, något som projektet förväntas bidra till. Regionanalysen visar samtidigt att Övre Norrland har högre energiintensitet jämfört med Sverige som helhet, och att energieffektiviteten kan öka väsentligt. Resultat från tidigare genomförda struktur-fondsprojekt där NV Eko är ett, visar att det finns en enorm potential i regionen vad gäller tillgång till förnybar energi, och att det finns stora möjligheter att arbeta vidare med dessa tillgångar i nuvarande programperiod. Länet behöver arbeta med en bredd av affärsmodeller, tekniker och energikällor. Även detta är områden som ingår i projektet.

I Norrbottens läns RUS utpekas ökad energieffektivisering och utveckling av förnybar energi som viktiga målområden. Klimatförändringarna benämns som en av vår tids största utmaningar, men också en drivkraft för utveckling av varor och tjänster inom många branscher. Förnybar energi, miljöteknik och energieffektivisering är några exempel på områden där en omställning behövs och näringslivet måste bli bättre på att ta tillvara tillväxtpotentialen från en växande global efterfrågan på gröna och resurseffektiva lösningar.

För Norrbottens del sammanfaller slutsatserna i RUS med slutsatser och rekommendationer från projektet Regions For Green Growth (R4GG). Bl a identifierades exempel på en metod för skapandet av regionala utvecklings- och investeringsorganisationer. Liknande organisationer har redan bildats i Nederländerna (Noord-Brabant och Flevoland) och UK (Greater Manchester). I programskrivningen för Övre Norrland konstateras att det är av vikt att utveckla nödvändig kunskap och teknik gällande användningen av förnybar energi och effektivisering av energianvändningen, något som projektet förväntas bidra med.

Projektets inriktning överensstämmer också med fastslagna nationella och internationella mål. Det gäller t ex tvågradersmålet, EU:s klimat- och energimål för 2030 och svenska regeringens miljö- och energipolitik där målet är att Sverige på sikt ska ha 100 % förnybar energi. Inspiration i omställningsarbetet kan med fördel hämtas från andra regioner och aktörer, t ex: Gussingen, i östra delen av Österrike; Samsö i Danmark. Nenet deltar också

i en H2020-ansökan om ökad användning av förnybar energi i rurala och perifera regioner, där dessa två regioner är projektpartners.

På regional nivå kan inspiration och erfarenheter hämtas från en rad projekt, bl a ACCs, Bio4Energy, Vindkraftcentrum i Barentsregionen, Cleantech Business Hub.

EU:s medverkan i projektet kommer att tydliggöras i projektmallar där erforderlig logga och text finns med samt genom att EU:s medverkan tydligt syns marknadsföring av projektet, bl a via projektets plats på Nenets hemsida.

Koppling till det lokala näringslivet

Det regionala näringslivets medverkan i projektet är en avgörande framgångsfaktor. För att påbörja kontakter med dessa bjöds representanter för näringslivet in till en VIP-eftermiddag (som en avslutning av igångsättningsprojektet "Energiomställning för lokal ekonomisk utveckling") arrangerad av Energikontor Norr på Scandic konferens 17 december 2014. Bland deltagarna fanns bl a representanter för Polarbröd och SSAB samt några mindre företag. Även representanter för kommunala näringslivsfunktioner deltog. Under projektförberedelserna har Energikontor Norr dessutom varit i kontakt med företrädare för ytterligare kommunala näringslivsfunktioner vilka fått svara på frågor om vad de anser behöver utvecklas inom energi- och klimatområdet, liksom med företrädare för Företagarna i Norrbotten som också kommer att vara samverkanspartners i projektet.

12 kommuner, näringslivsfunktioner och kommunledning, från Norrbotten har uttryckt intresse för att medverka i projektet via avsiktsförklaringar. Under våren har energikontoret via sitt företagsnätverk skickat ut en enkät till företag verksamma i regionen där de ställt frågor rörande energieffektivisering och användande av förnybar energi. Drygt 40 företag svarade och 60 % av de svarande bedömde att förutsättningarna/möjligheterna att skapa lokal utveckling och jobb genom ökade investeringar i förnybar energi, restenergi och energieffektivisering var mycket goda eller goda. Drygt 70 % angav att de var intresserade att medverka i ett projekt som syftar till att möjliggöra fler investeringar i förnybar energi, restenergi och energieffektivisering lokalt och regionalt. Åtta SMF verksamma i regionen har också lämnat in avsiktsförklaringar.

SMF och entreprenörer tillhör projektets primära målgrupp. I de sekundära målgrupperna ingår kommunala näringslivsfunktioner och bolag, banker och basindustrier. Ambitionen är att dessa intressenter och kompetenser ska vara representerade i projektets styrgrupp och expertråd, samt även i viss mån vara kopplat till den externa affärsutvecklingskompetens som projektet avser att köpa in. Näringslivets medverkan är också prioriterat i de lokala utvecklingsgrupper som ska bildas och arbeta med underlag till investeringar i hållbara energilösningar inom projektet.

Mål och resultat

Mål

Projektets övergripande mål:

Etablering av Norrbotten som en attraktiv och koldioxidsnål region med trygga, säkra och hållbara energi- och klimatlösningar samt kompetent arbetskraft inom området.

Projektmålet:

Fler lokala/regionala företag (främst små och medelstora), entreprenörer och organisationer arbetar aktivt med användning och utveckling av förnybar energi och energieffektivisering i regionen.

Delmål:

1. Utifrån ett stort urval ha utrett och prioriterat de utvecklingsobjekt avseende energieffektivisering och förnybar energi som är tekniskt, affärsmässigt och lokaliseringsmässigt mest intressanta och genomförbara i regionen, i samverkan med SME, entreprenörer och organisationer.
2. Anpassade modeller för affärer och utveckling som tar hänsyn till och lyfter fram värdet av lokalt/regionalt engagemang och jämställdhet.
3. Ökad kunskap genom erfarenhetsutbyte inom regionen och med andra regioner i Sverige och Europa med fokus på regionala/lokala investeringar i energieffektivisering och förnybar energi.
4. Ökat engagemang från det lokala/regionala näringslivet i utvecklingen av hållbara energilösningar.
5. Handlingsplaner för ökad användning av förnybar energi och energieffektivisering som tagits fram av lokala/regionala arbetsgrupper i samråd med expertrådet.
6. Utifrån ett helhetsperspektiv bidra till ökad kunskap och kompetens i regionen, och internationellt, om de affärs- och utvecklingsmöjligheter som finns inom området regionala/lokala investeringar i energieffektivisering och förnybar energi.

Målgrupper

Projektets primära målgrupp:

* Lokala/regionala SMF, övriga entreprenörer och organisationer. Det kan både handla om företag som idag är verksamma inom energibranschen, men också om företag som har sin kärnverksamhet i en annan bransch, men t ex har önskemål om att använda spillvärme för att värma upp eller kyla sina verksamhetslokaler. Det är denna målgrupp som är primär mottagare av och deltagare i projektet. Projektet kommer att kunna ge anpassade insatser efter företagens/entreprenörens förutsättningar.

Projektets sekundära målgrupper:

Projektet kommer också ha ambitionen att skapa värdefulla kontakter och ingångar till investerare och finansiärer som på sikt kan leda till hållbara samarbeten. Något som påpekas i det operativa programmet för Övre Norrland är att företagen ofta upplever att det saknas villigt riskkapital. Viktiga möjliggörare för lyckade investeringar är t ex:

- Banker
- Övriga finansiärer i regionen
- Energibolag
- Basindustrier
- Lokala/regionala beslutsfattare

- Affärs- och produktutvecklare Almi Nord, LTU Business, Connect Norr, Invest in Norrbotten, Handelskammaren

Förväntat resultat vid projektavslut

Övergripande resultat:

- Ökad användning av förnybar energi i regionen
- Fler företag som arbetar med förnybara energilösningar och energieffektiviseringar

De övergripande resultaten uppnås genom ett antal delresultat:

- 8 underlag avseende utvecklingsobjekt inom energieffektivisering och förnybar energi som bedöms vara affärsmässigt intressanta och tekniskt genomförbara i regionen.
- Handlingsplaner som leder till ökad användning av förnybar energi och energieffektivisering framtagna i samverkan med SMF och projektets rådgivare.
- Guide med erfarenheter och modeller för lokala/regionala investeringar i förnybar energi och energieffektivisering.
- Höjd kunskap- och kompetensnivå bland SMF i regionen avseende potentialen av förnybar energi och hur det kan bidra till regional utveckling och lokalt engagemang och medinflytande.
- Fler potentiella entreprenörer som genom ökad omvärldskunskap om potentialen i förnybar energi startar nya företag.
- Ökat intresse bland investerare och finansiärer för investeringar inom förnybar energi och energieffektivisering.
- Regional helhetsbild över förutsättningar och möjligheter för investeringar inom förnybar energi.
- Ökad kunskap bland SMF och övriga entreprenörer om fördelar och möjligheter med energieffektivisering och förnybar energi.
- Ökad konkurrenskraft hos företag och entreprenörer, genom en effektivare användning av energi och andra resurser.
- Fler SMF, entreprenörer och organisationer kommer att ha fått ny kunskap om vägen till beslut om investering i förnybar energi eller energieffektivisering.
- Visa på nya möjligheter när det gäller hållbar tillväxt, för små och medelstora företag, genom arbetet med modeller för affärer och utveckling som tar hänsyn till och lyfter fram värdet av lokalt/regionalt engagemang och jämställdhet.
- Fler SMF och potentiella entreprenörer har fått situationsanpassad rådgivning och information av experter, i syfte att utveckla sina idéer och/eller utveckla befintlig verksamhet.
- Nya samarbeten mellan regionala SMF och potentiella investerare har uppstått.
- Befintliga SMF har hittat nya verksamheter utanför sin kärnverksamhet som bidragit till att förbättra deras lönsamhet och bredda sin marknad.
- Lyfta fram regionens styrkor i form av de genuina fördelarna, i förhållande till andra regioner i Europa, när det gäller potentialen av förnybar energi så SMF och entreprenörer ser affärspotentialer.

Genom att integrera de horisontella kriterierna i projektet från planering, till genomförande och uppföljning uppnås resultat som leder till en förbättrad miljö genom minskad användning av fossil energi och ökad användning av förnybar energi. En klokare resursanvändning är viktig för en långsiktigt hållbar utveckling. Att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden inom energisektorn påverkar mäns och kvinnors möjligheter att medverka i viktiga beslut om långsiktiga infrastruktursatsningar och kan också leda till att fler högtbildade kvinnor stannar kvar i sin hembygd. Detta är insatser som styr mot målen i EU2020-strategin.

Projektet har goda förutsättningar att bidra till det särskilda målet i investeringsprioriteringen: Öka energieffektiviteten och användningen av förnybar energi i Övre Norrlands små och medelstora företag.

Målvärde för aktivitetsindikatorer

Antal företag som får annat stöd än ekonomiskt stöd:	20
Antal företag som får stöd:	20
Minskad energiförbrukning hos projektmedverkande företag och organisationer:	35

Organisation och genomförande

Projektorganisation

Projektledning: Ulrika Lundberg, Energikontor Norr.

Projektledaren har det övergripande ansvaret för planering och styrning av tilldelade resurser, att projektet drivs och genomförs enligt angivna beslut om stöd, mål, budget och tidsplan samt utifrån styrgruppens olika beslut. Projektledaren ansvarar för intern och extern rapportering. Projektledaren kommer också att ansvara för projektets upphandlingar i samråd med VD.

Upphandling: budget är avsatt för att kunna anlita externt upphandlingsstöd. Projektledaren har dokumenterade kunskaper inom LOU.

Ekonom/administration: Monica Sandström, Energikontor Norr.

Egen personal. Upprättar modell för budget. Ansvarig för ekonomiska redovisningar. Tillser att intyg/tidkort från deltagare undertecknas och skickas in enligt beslut.

Delprojektledare

Delprojektledare ansvarar för planering, samordning, genomförande och rapportering till projektledaren av aktiviteter i projektet.

- Katarina Delsing, VD, Energikontor Norr
- Tord Pettersson, projektledare Energikontor Norr
- Sophie Forsberg, kommunikatör/projektledare Energikontor Norr

Projektmedarbetare

Kjell Skogsberg, energiexpert, Energikontor Norr.

Styrgruppen

Andres Muld, ordf. Sustainable Innovation, tidigare avdelningschef på Energimyndigheten

Håkan Karlsson, IUC Norrbotten

Ann-Christine Schmidt, FOI-kordinator, SkellefteKraft

Katarina Delsing, VD Energikontor Norr

Carina Keskitalo, professor, Umeå Universitet

Samverkansparter:

- LTU/Energivetenskap. Ingår i expertrådet. Bidrar med specialistkompetens inom energiområdet, ffa bioenergi.
- LTU /Nationalekonomi. Arbetar i aktiviteten Affärsmodeller för investeringslösningar och ägandeformer för regional utveckling.
- LTU/Entreprenörskap och innovation. Ingår i expertrådet och ovan nämnda aktivitet. Forskningsområde affärsmodeller och genus.
- Företagarna Norrbotten. Medverkar i planering och genomförande av regionala företagsmöten. Bidrar med kontaktvägar till SMF i regionen.

Arbetsätt

Energikontor Norr har ett eget företagsnätverk, dels genom de projekt som organisationen har drivit och medverkat i tidigare, dels genom en energitjänstekatalog på vår hemsida där företag själva kan anmäla sig. Energikontor Norr arbetar också på ägarnas uppdrag med att etablera ett energi- och klimatbranschråd, och genom detta har nya kontakter med företag etablerats. Projektet har sin utgångspunkt i resultaten från NV Eko-projektet som visade att det finns en stor outnyttjad potential av förnybar energi och spillvärme i regionen, men att det inte sker så många investeringar i dessa. Framförallt upplevs en avsaknad av regionala investerare och entreprenörer.

Som en förberedelse inför projektet har en enkät skickats ut till företag i regionen där energikontoret ställt frågor rörande energieffektivisering och användning av förnybar energi. Drygt 40 företag svarade och 60 % av de svarande bedömde att förutsättningarna/ möjligheterna att skapa lokal utveckling och jobb genom ökade investeringar i förnybar energi, restenergier och energieffektivisering var goda eller mycket goda. Drygt 70 % angav att de var intresserade att medverka i ett projekt som syftar till att möjliggöra fler investeringar i förnybar energi, restenergier och energieffektivisering lokalt och regionalt. Åtta företag har också uttryckt intresse för att medverka i projektet genom en avsiktsförklaring, vilket innebär att energikontoret har etablerat kontakter med företag som kommer att vara med från starten av projektet. 14 kommuner, företrädesvis genom näringslivsfunktionerna, har likaledes uttryckt sitt intresse för projektet.

Förutom dessa kontakter som har tagits redan innan projektstart, kommer de uppsökande företagskontakterna att inledas vid starten av projektet och pågå kontinuerligt. Företagsrekrytering kan ske både via direkta företagsbesök, genom annan uppsökande verksamhet, via seminarier, nätverk, andra projekt, andra organisationer och via sociala medier. Här kommer också energikontorets samarbetspartners spela en viktig roll. Projektägarna är medvetna om att denna del av projektet är mycket viktig och kommer därför att lägga stor vikt vid denna aktivitet.

Energikontoret är en van projektgenomförare med rutiner och arbetssätt för styrning och uppföljning. Den interna projektgruppen bestående av Energikontorets egen personal kommer att ha kontinuerliga möten varje månad, där genomgång av resultat och avstämning mot tids- och aktivitetsplan görs. Varje aktivitet ska följas upp och utvärderas vid aktivitetens slutförande. Samverkansparter kommer att delta på projektgruppsmöten kvartalsvis, och särskilda avstämningsmöten hållas enligt fastlagd plan. En extern utvärderare anlitas för att följa projektet.

En kommunikationsplan kommer att tas fram av en kommunikatör i inledningen av projektet. Spridningsaktiviteter och andra utåtriktade aktiviteter ska genomföras i projektet.